

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předměty průmyslového vlastnictví a jejich ochrana

Učební texty k semináři

Autoři:

Ing. Miloslav Macho, CSc. (Vojenský technický ústav ochrany, Brno)

Datum:

26. březen 2010

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií CZ.1.07/2.3.00/09.0031

TENTO STUDIJNÍ MATERIÁL JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM
FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

OBSAH.....	1
1. ÚVOD	3
2. VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ	4
3. PATENTY / VYNÁLEZY	6
3.1. Předpoklady pro udělení patentu	6
3.2. Podnikový vynález.....	7
3.3. Účinek patentu	8
3.4. Řízení o udělení patentu	9
3.5. Základní správní poplatky v ČR.....	11
3.6. Zpracování přihlášky vynálezu.....	11
3.7. Možnosti přihlásit vynález do zahraničí.....	13
4. UŽITNÉ VZORY	15
4.1. Předpoklady pro zápis užitného vzoru	15
4.2. Práva plynoucí ze zápisu užitného vzoru	16
4.3. Řízení o přihlášce užitného vzoru.....	16
4.4. Základní správní poplatky za ochranu v ČR.....	17
4.5. Zpracování přihlášky užitného vzoru.....	17
5. PRŮMYSLOVÉ VZORY.....	20
5.1. Podmínky ochrany	20
5.2. Zaměstnanecký průmyslový vzor	21
5.3. Rozsah a účinky ochrany průmyslovým vzorem	22
5.4. Základní správní poplatky za ochranu v ČR.....	23
5.5. Řízení o přihlášce průmyslového vzoru	23
5.6. Zpracování přihlášky průmyslového vzoru	24
6. OCHRANNÉ ZNÁMKY	25
6.1. Pojem ochranné známky.....	25

6.2.	Účinky a užívání ochranné známky.....	25
6.3.	Příhláška, doba platnosti a obnova zápisu ochranné známky.....	26
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		27

1. ÚVOD

Průmyslové vlastnictví je užším pojmem duševního vlastnictví. Duševním vlastnictvím se rozumí souhrnné označení práv vztahujících se k duševní činnosti. Právo duševního vlastnictví se dělí na autorské právo a právo průmyslového vlastnictví.

Předměty autorského práva jsou díla literární, umělecká, vědecká, počítačové programy a databáze. Dále mezi předměty autorského práva patří práva výkonných umělců, zvukové a obrazové záznamy.

Do kategorie předmětů průmyslového vlastnictví patří jednak výsledky tvůrčí činnosti (technická řešení), kterými jsou vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, zlepšovací návrhy, topologie polovodičových prvků, odrůdy rostlin a plemena zvířat. Dále do této kategorie patří výsledky netvůrčí činnosti, jako jsou ochranné známky, označení původu / zeměpisná označení a obchodní jméno (firma).

Pro předměty průmyslového vlastnictví je charakteristická průmyslová (hospodářská) využitelnost a vždy je potřebný formální zápis do stanoveného rejstříku, aby vznikla jejich právní ochrana. Ochrana průmyslového vlastnictví založená v České republice (ČR) platí pouze pro území ČR. V současné době je ČR v oblasti průmyslového vlastnictví vázána řadou mnohostranných i dvoustranných mezinárodních smluv. Tyto smlouvy také umožňují mezinárodní ochranu předmětů průmyslového vlastnictví. Podmínky získání ochrany, průběh řízení, délka řízení, výše poplatků apod. se pro jednotlivé státy mohou značně lišit.

2. VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Patent

Patent je ochranný dokument, který se uděluje na vynález.

Vynález

Vynálezem je technické řešení jedné fyzické osoby (původce) nebo více takovýchto osob (spolupůvodci), které je světově nové, je výsledkem vynálezecké činnosti, je průmyslově využitelné a splňuje předpoklady stanovené zákonem.

Objev

Objevem je stanovení dosud neznámých, objektivně existujících jevů, vlastností nebo zákonitostí materiálního světa, dokázané vědeckou metodou. Objev v oblasti vědy je událost, při které je zjištěna nová vlastnost, např. materiálu nebo nově popsán fyzikální děj, tedy objev přírodního zákona. V současné době se jedná zpravidla o výsledek vědeckého bádání a odborného zkoumání světa. Objev v historickém významu je událost, kterou se lidstvo nebo určitá kultura dozví o určité významné skutečnosti světa, která do té doby nebyla známa.

Užitný vzor

Užitný vzor je způsob ochrany technického řešení, zapsaného do rejstříku užitných vzorů, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné.

Průmyslový vzor

Průmyslovým vzorem je vzhled výrobku nebo jeho částí, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Průmyslové vzory, které splňují podmínky zákona, se zapisují do rejstříku průmyslových vzorů

Ochranná známka

Ochrannou známkou může být za podmínek stanovených zákonem jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo

služeb jiné osoby. Ochranné známky se zapisují do rejstříku ochranných známek.

Topografie polovodičových výrobků

Topografií polovodičových výrobků se rozumí série jakkoliv zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, případně povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho částí.

Zlepšovací návrh

Za zlepšovací návrhy se pokládají technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, jakož i řešení problémů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí, s nimiž má zlepšovatel právo nakládat.

Označení původu

Označením původu se rozumí název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Zeměpisné označení

Zeměpisným označením se rozumí název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu a jestliže výroba, zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Původce

Fyzická osoba, která vytvořila předmět průmyslového vlastnictví vlastní tvůrčí činností.

3. PATENTY / VYNÁLEZY

Patent je ochranný dokument udělený na vynález, který splňuje podmínky stanovené zákonem. Je to veřejná listina, kterou udělují patentové úřady soukromým osobám nebo institucím. Jedná se o jednu z nejstarších a nejznámějších forem ochrany technických řešení. Majitel patentu má výlučné právo chráněný vynález využívat. Pokud chce někdo další využít patentově chráněné technické řešení, musí s majitelem patentu uzavřít licenční smlouvu, nebo patent od majitele koupit. V České republice je ochrana vynálezu patentem v současné době upravena Zákonem č.527/1990 Sb., [8].

3.1. Předpoklady pro udělení patentu

Patenty se udělují na vynálezy, které jsou světově nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné.

Za vynálezy se nepovažují zejména:

- objevy, vědecké teorie a matematické metody;
- estetické výtvary;
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů;
- podávání informací.

Patenty se neudělují:

- na vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům;
- na odrůdy rostlin a plemen zvířat nebo v zásadě biologické způsoby pěstování rostlin či chování zvířat; toto ustanovení neplatí pro mikrobiologické způsoby a výrobky těmito způsoby získané.

Novost vynálezu

Vynález je nový, není-li součástí stavu techniky. Stavem techniky je vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatelů právo přednosti, umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem. Stavem techniky je tedy cokoli, co bylo přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatelů právo přednosti, zveřejněno kdekoli ve světě tj. jakékoli informace zpřístupněné neomezenému okruhu osob, jako jsou například patentové spisy,

knihy, časopisy, noviny, vědeckovýzkumné zprávy a firemní literatura, přednášky, vyobrazení nebo reálné vyhotovení. Právo přednosti vzniká přihlašovatelům podáním přihlášky vynálezu. To znamená, že v případě udělení ochrany (patentu) na přihlášený předmět či jeho zveřejnění v průběhu řízení o přihlášce vynálezu, nemůže být jinému přihlašovatelovi účinně přiznána ochrana na stejný předmět přihlášený později. Podrobně je právo přednosti specifikováno zákonem [8].

Výsledek vynálezecké činnosti

Podle zákona [8] je vynález výsledkem vynálezecké činnosti, jestliže pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky. Jde o původní tvůrčí řešení, které je vůči stavu současné techniky nové, přičemž nemůže jít jen o prostou kombinaci známých prvků.

Průmyslová využitelnost

Vynález se považuje za průmyslově využitelný, může-li být jeho předmět vyráběn nebo jinak využíván v průmyslu, zemědělství nebo jiných oblastech hospodářství.

3.2. Podnikový vynález

V současné době v České republice zákon [8] rozeznává a specifikuje i tzv. podnikový vynález. Jedná se o vynález, kdy původce vytvoří vynález ke splnění úkolu z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu (pracovního poměru) k zaměstnavateli. Potom přechází právo na patent na zaměstnavatele, není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo zaměstnance na původcovství tím ale není dotčeno.

Původce (zaměstnanec), který vytvořil vynález v pracovním poměru, je povinen zaměstnavatele o této skutečnosti neprodleně písemně vyrozumět a předat mu podklady potřebné k posouzení vynálezu.

Neuplatní-li zaměstnavatel ve lhůtě tří měsíců od vyrozumění vůči původci právo na patent, přechází toto právo zpět na původce. Zaměstnavatel i původce jsou v této lhůtě povinni zachovat vůči třetím osobám o vynálezu mlčenlivost.

Původce, který vytvořil vynález v pracovním poměru, na nějž zaměstnavatel uplatnil právo na patent, má právo vůči zaměstnavateli na přiměřenou odměnu. Pro její výši je rozhodný technický a hospodářský význam vynálezu a přínos dosažený jeho možným využitím nebo jiným uplatněním, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zaměstnavatele na vytvoření vynálezu a k rozsahu pracovních úkolů původce. Dostane-li se již vyplacená odměna do zjevného nepoměru s přínosem dosaženým pozdějším využitím nebo jiným uplatněním vynálezu, má původce právo na dodatečné vypořádání.

Výše uvedená práva a povinnosti zůstávají nedotčena i po skončení pracovního poměru mezi původcem a zaměstnavatelem.

3.3. Účinek patentu

Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu podmínky stanovené zákonem a přihlašovatel zaplatí správní poplatky podle zvláštních předpisů, Úřad průmyslového vlastnictví (Úřad) udělí přihlašovateli patent. Přihlašovatel se stává majitelem patentu. Je mu vydána Úřadem patentová listina v níž je uvedeno jméno původce a její součástí je popis vynálezu a patentové nároky. Udělení patentu je oznámeno ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví (Věstníku). Účinky patentu nastávají až ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku, nikoliv už ode dne udělení patentu.

Majitel patentu má výlučné právo využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám (udělení licence), nebo na ně patent převést. Souhlas (licence) k využívání vynálezu chráněného patentem se poskytuje písemnou smlouvou (licenční smlouva). Licenční smlouva nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do patentového rejstříku. Patent se převádí také písemnou smlouvou, která nabývá účinnosti vůči třetím osobám opět zápisem do patentového rejstříku.

Přísluší-li práva z téhož patentu několika osobám (spolumajitelé), spravují se vztahy mezi nimi obecnými předpisy (Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů a Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Pokud není spolumajiteli dohodnuto jinak, má právo využívat vynález každý ze spolumajitelů patentu.

Nikdo nesmí bez souhlasu majitele patentu vyrábět, nabízet, uvádět na trh nebo používat výrobek, který je předmětem patentu, nebo k tomuto účelu výrobek dovážet či skladovat anebo s ním jiným způsobem nakládat. Dále nikdo nesmí využívat způsob, který je předmětem patentu, případně nabízet tento způsob k využití.

Kdo bez souhlasu majitele využívá vynález, porušuje jeho výlučná práva a s tímto protiprávním jednáním jsou spojeny i důsledky. Podle zákona se může majitel domáhat zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno a následky porušení byly odstraněny. Jestliže byla tímto jednáním způsobena škoda, má poškozený právo na její náhradu. V tomto případě se nahrazuje nejen vzniklá škoda, ale i ušlý zisk.

Patent nepůsobí proti tomu, kdo před vznikem práva přednosti využíval vynález nezávisle na původci nebo majiteli patentu nebo kdo k tomu vykonal prokazatelná opatření. Nedojde-li k dohodě, může předchozí uživatel požadovat u soudu, aby majitel patentu jeho právo uznal.

Patent platí 20 let od podání přihlášky vynálezu za podmínky, že jsou placeny udržovací poplatky podle zvláštního právního předpisu.

3.4. Řízení o udělení patentu

Řízení o udělení patentu se zahajuje podáním přihlášky vynálezu u Úřadu. Přihláška vynálezu se podává na předepsaném tiskopisu. Kromě vyplněného a podepsaného tiskopisu přihlášky se žádostí o udělení patentu ve dvojím vyhotovení, přihláška musí obsahovat popis vynálezu, nejméně jeden patentový nárok, případně výkresy a anotaci. To vše ve trojím vyhotovení, z nichž alespoň jedno vyhotovení musí vyhovovat požadavkům pro tisk a reprodukci. Jedno vedlejší vyhotovení musí přihlašovatel podepsat.

Datum podání přihlášky je rozhodné pro založení práva přednosti. Přihlašovatel je povinen za podání přihlášky zaplatit správní poplatek podle zvláštních předpisů.

Přihláška (i veškerá podání) může být podána elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem (podrobnosti „Elektronická podatelna“ na internetových stránkách Úřadu).

Přihláška vynálezu se může týkat pouze jednoho vynálezu nebo skupiny vynálezů navzájem propojených tak, že tvoří jedinou obecnou vynálezeckou myšlenku. Vynález musí být v přihlášce vynálezu vysvětlen tak jasně a úplně, aby jej mohl odborník uskutečnit. Podle zákona [8] může při pochybnostech Úřad vyzvat přihlašovatele, aby předvedením předmětu přihlášky vynálezu nebo jiným vhodným způsobem prokázal jeho využitelnost.

Předběžný průzkum přihlášky vynálezu

Úřad průmyslového vlastnictví podrobí došlou přihlášku vynálezu předběžnému průzkumu. Při tomto průzkumu se zkoumají, povinné náležitosti přihlášky, formální vady jež brání zveřejnění přihlášky a dále se vyloučí z dalšího řízení ty přihlášky vynálezů, jejichž předměty jsou zjevně nepatentovatelné. Při předběžném průzkumu se zkoumají pouze ty podmínky patentovatelnosti, které nevyžadují zkoumání předmětu přihlášky se stavem techniky.

Zveřejnění přihlášky vynálezu

Úřad průmyslového vlastnictví přihlášku vynálezu zveřejní po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti a toto zveřejnění oznámí ve Věstníku. Přihláška může být zveřejněna dříve, požádá-li o to přihlašovatel a zaplatí-li správní poplatek podle zvláštních předpisů. Po zveřejnění přihlášky vynálezu může kdokoli podat Úřadu připomínky k patentovatelnosti jeho předmětu. Smyslem zveřejnění je kontrola odborné veřejnosti nad nárokovými právy, plynoucími z podané přihlášky. K podaným připomínkám Úřad přihlédne při úplném průzkumu přihlášky vynálezu.

Úplný průzkum přihlášky vynálezu

Na žádost přihlašovatele nebo jiné osoby, případně z moci úřední Úřad podrobí přihlášku vynálezu úplnému průzkumu, v němž zjišťuje, zda přihláška splňuje podmínky stanovené zákonem [8]. Žádost o provedení úplného průzkumu musí být podána nejpozději 36 měsíců od podání přihlášky vynálezu a nelze ji vzít zpět. Žadatel je povinen spolu se žádostí zaplatit správní poplatek podle zvláštních předpisů. Jestliže žádost o provedení úplného průzkumu nebyla

řádně podána ve stanovené lhůtě, úřad ne zahájí úplný průzkum přihlášky vynálezu a řízení o přihlášce zastaví.

Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu stanovené podmínky a přihlašovatel zaplatí příslušný správní poplatek, Úřad udělí přihlašovatelovi patent. Přihlašovatel se stává majitelem patentu. Majiteli patentu vydá Úřad patentovou listinu, v níž uvede jméno původce a jejíž součástí je popis vynálezu a patentové nároky. Udělení patentu Úřad oznámí ve Věstníku.

3.5. Základní správní poplatky v ČR

Za podání přihlášky vynálezu	1200,-Kč
pokud je přihlašovatelem výlučně původce(i)	600,-Kč
Za žádost o úplný průzkum	3000,-Kč
za 11. a každý další uplatněný patentový nárok	500,-Kč
Za vydání patentové listiny do rozsahu 10 stran strojopisu	1600,-Kč
Za každou další stranu	100,-Kč

Udržovací poplatky za patent

a) za první až čtvrtý rok (za každý rok)	1000,-Kč
b) za pátý až osmý rok (za každý rok)	2000,-Kč
c) za devátý rok	3000,-Kč
d) za desátý rok	4000,-Kč
e) za jedenáctý rok a každý další rok se poplatek uvedený pod písmenem d) zvyšuje ročně vždy o	2000,-Kč

3.6. Zpracování přihlášky vynálezu

Kategorie vynálezu je objektivně dána podstatou vynálezu, tj. charakterem jeho podstatných znaků a není ji možno libovolně změnit. Podle charakteristických znaků se dělí vynálezy na tyto dvě základní kategorie:

- věci (produkty), zejména výrobky, zařízení, zapojení, směsi, látky, látky získané přeměnou atomového jádra, kmeny produkčních mikroorganismů;

- postupy (způsoby), zejména způsoby výroby, pracovní postupy.

Vzhledem k tomu, že jednotlivé kategorie vynálezu poskytují různý rozsah ochrany, je nutno aby znění nároků jasně vyjadřovalo jejich kategorii.

Příhláška vynálezu sestává z následujících částí (podloh):

- žádost o udělení patentu,
- popis vynálezu, nejméně jednoho patentového nároku,
- popř. výkresů,
- anotace.

Žádost o udělení patentu

Žádost o udělení patentu se předkládá na formuláři Úřadu. Žádost musí být vyplněna úplně.

Popis vynálezu

Popis vynálezu musí zahrnovat v následujícím uvedeném sledu:

- Název vynálezu, tak jak je uveden v žádosti o patent. Název musí být stručný a přesný, neměl by obsahovat více než 10 slov.
- Oblast techniky, které se vynález týká.
- Charakteristiku dosavadního stavu techniky, pokud možno s uvedením materiálů, z nichž tento stav vyplývá. Jména, názvy konkrétních výrobců, firemní označení se v popisu neuvádějí.
- Vysvětlení podstaty vynálezu a jeho výhod, případně nevýhod vůči dosavadnímu stavu techniky tak, aby byly odborníkům v oboru srozumitelné. Popis podstaty vynálezu musí obsahovat podrobnější vysvětlení všech patentových nároků vynálezu. Pro vysvětlení podstaty vynálezu se musí používat stejných termínů jako v patentových nárocích.
- Objasnění výkresů, jsou-li přiloženy.
- Popis nejméně jednoho příkladu uskutečnění vynálezu. Pokud přihláška vynálezu obsahuje výkresy, pak se v této části popisu uvedou u jednotlivých znaků vynálezu vztahové značky, jimiž jsou tyto znaky označeny na výkresech. Jako vztahových značek, odkazujících se na výkres, se zpravidla používá arabských číslic, které se podtrhávají.
- Způsob průmyslové využitelnosti vynálezu, pokud toto nevyplývá již z předcházejících částí popisu vynálezu.

Patentové nároky

Část přihlášky vynálezu obsahující patentové nároky se označí názvem „PATENTOVÉ NÁROKY“. Patentové nároky jsou nejdůležitější částí přihlášky vynálezu, která vymezuje rozsah ochrany. Předmět, pro který se požaduje ochrana, je uveden nejméně v jednom patentovém nároku. Při splnění podmínky jednotnosti vynálezu může být v přihlášce vynálezu uvedeno více patentových nároků. Každý patentový nárok se vyjadřuje jedinou větou.

Výkresy

Požadavky na formální úpravu výkresů jsou specifikovány „Instrukcí předsedy Úřadu pro vynálezy, kterou se stanoví standard přihlášky vynálezu“.

Anotace

Anotace musí být tak stručná, jak to dovoluje podstata vynálezu. Maximálně může obsahovat 150 slov. Anotace nemá obsahovat údaje o výhodách nebo hodnotě přihlášeného vynálezu, slouží především k rešeršním účelům.

3.7. Možnosti přihlásit vynález do zahraničí

V současné době jsou následující možnosti přihlásit vynález do zahraničí:

- Národní cestou:
Přihlašovatel může přihlásit vynález přímo v každém státu, ve kterém chce mít vynález chráněn. K tomu je nutné v každém státu zvolit zástupce, který je oprávněn zastupovat přihlašovatele před příslušným úřadem. Dále je nutné přeložit popis vynálezu, patentové nároky a anotaci do úředního jazyka tohoto úřadu a zaplatit příslušné poplatky.
- Cestou Evropského patentu:
Pokud si přihlašovatel přeje získat patent pouze pro státy, které jsou členským státem Evropské patentové organizace (EPO), pak je možno podat žádost o Evropský patent. Evropskou patentovou přihlášku lze podat u Evropského patentového úřadu (EPÚ) v Mnichově nebo v jeho pobočce v Haagu nebo v jeho kanceláři v Berlíně. Od 1. července 2002 je možné podávat evropské přihlášky v Úřadu průmyslového vlastnictví ČR v Praze. Evropské patentové přihlášky se podávají v některém z úředních jazyků EPÚ tj. angličtině, francouzštině nebo němčině.
- Cestou mezinárodní přihlášky – PCT
Mezinárodní přihláškou podanou podle Smlouvy o patentové spolupráci

(PCT) lze jedinou přihláškou podanou u Úřadu požadovat ochranu cca ve 140 smluvních státech. Mezinárodní přihláška se podává u Úřadu v angličtině, němčině nebo francouzštině.

4. UŽITNÉ VZORY

Patentová ochrana není jedinou formou ochranou technických řešení. Další možností je ochrana technických řešení užitným vzorem. V ČR je tato ochrana upravena zákonem č. 478/1992 Sb o užitných vzorech ve znění zákona č. 116/2000 Sb, [10]. Jedná se o rychlejší a méně nákladnou ochranu. Za určitých podmínek je možné z původní přihlášky vynálezu přejít na přihlášku užitného vzoru při zachování původní priority.

4.1. Předpoklady pro zápis užitného vzoru

Užitnými vzory se chrání technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná

Technickými řešeními podle zákona [10] nejsou zejména:

- objevy, vědecké teorie a matematické metody,
- pouhé vnější úpravy výrobků,
- plány pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti,
- programy počítačů,
- pouhé uvedení informace.

Užitnými vzory nelze chránit:

- technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky,
- odrůdy rostlin a plemen zvířat, jakož i biologické reprodukční materiály,
- způsoby výroby nebo pracovní činnosti.

Předměty, které lze chránit patentem a užitným vzorem, jsou srovnatelné. Užitným vzorem oproti patentu však nelze chránit biologické reprodukční materiály a jakékoliv „způsoby“.

Novost technického řešení

Technické řešení je nové, není-li součástí stavu techniky. Stavem techniky pro účely zákona [10] je vše, co bylo před dnem, od něhož přísluší přihlašovatel užitného vzoru právo přednosti zveřejněno. Podáním přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti. Stavem techniky není takové zveřejnění

výsledků práce přihlašovatele, nebo jeho právního předchůdce, ke kterému došlo v posledních šesti měsících před podáním přihlášky užitného vzoru.

4.2. Práva plynoucí ze zápisu užitného vzoru

Užitné vzory zapisuje Úřad do rejstříku užitných vzorů. Zápisem užitného vzoru do rejstříku Úřadu vzniká ochrana, jejíž účinky plně odpovídají účinkům patentu, neboť bez souhlasu majitele zapsaného užitného vzoru nikdo nesmí technické řešení chráněné užitným vzorem při hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit. Majitel zapsaného užitného vzoru, stejně tak jako u vynálezu, je oprávněn udělit souhlas k využívání předmětu užitného vzoru (licenci) jiným osobám nebo na ně užitný vzor převést. Majitel je oprávněn vymáhat ochranu za porušování práv ode dne zápisu. Užitným vzorem lze ale získat ochranu řešení způsobilého k zápisu mnohem rychleji než patentem. To má význam například u předmětů, které jsou již připraveny k uvedení na trh a během relativně dlouhého řízení o udělení patentu by zůstaly dlouhou dobu (nebo případně vůbec) bez ochrany, případně u předmětů s kratší „životností“.

Zapsaný užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky. Dobu platnosti zápisu užitného vzoru lze prodloužit na základě žádosti majitele užitného vzoru až dvakrát, pokaždé o 3 roky. Maximální doba platnosti zapsaného užitného vzoru je tedy 10 let. Řízení o přihlášce a prodlužování zápisu užitného vzoru v platnosti je zpoplatněno správními poplatky.

4.3. Řízení o přihlášce užitného vzoru

O zápis užitného vzoru do rejstříku se žádá přihláškou užitného vzoru, podanou písemně u Úřadu. Užitné vzory se zapisují do rejstříku na základě tzv. registračního principu. Úřad před zápisem užitného vzoru do rejstříku podrobí přihlášku pouze formálnímu průzkumu a vyloučí z dalšího řízení ty přihlášky, jejichž předměty nejsou technickým řešením, nejsou zjevně průmyslově využitelné, nebo spadají do výluk z ochrany. Úřad nezkoumá, zda předmět přihlášky vyhovuje kritériím novosti a tvůrčí úrovně. Tento tzv. průzkum zápisné způsobilosti vede k tomu, že k zápisu užitného vzoru do rejstříku dojde ve

srovnání s udělením patentu velmi rychle, zpravidla do 2 až 3 měsíců od podání přihlášky, [5].

Přihlašovatel, který se zápisem užitého vzoru do rejstříku stává majitelem užitého vzoru, vydá Úřad osvědčení o zápisu užitého vzoru do rejstříku a zápis užitého vzoru do rejstříku oznámí ve Věstníku. Po zápisu užitého vzoru do rejstříku úřad zveřejní podklady uvedené v přihlášce užitého vzoru.

4.4. Základní správní poplatky za ochranu v ČR

Za podání přihlášky užitého vzoru	1000,-Kč
pokud je přihlašovatelem výlučně původce(i)	500,-Kč
Za podání žádosti o prodloužení platnosti zápisu užitého vzoru	
poprvé o tři roky	6000,-Kč
podruhé o tři roky	6000,-Kč

4.5. Zpracování přihlášky užitého vzoru

Přihláška užitého vzoru smí obsahovat jen jedno technické řešení nebo skupinu řešení, která jsou navzájem spojena tak, že uskutečňují jedinou technickou myšlenku. V přihlášce musí být uvedeno, kdo je původcem předmětu přihlášky užitého vzoru. Vyhotovení přihlášky musí odpovídat jednotné formě a požadavkům, které Úřad zveřejní ve Věstníku úřadu průmyslového vlastnictví.

Přihláška musí obsahovat:

- žádost o zápis do rejstříku užitných vzorů s uvedením názvu užitého vzoru,
- popis technického řešení, popřípadě jeho dokumentaci,
- nároky na ochranu, v nichž musí být jasně a stručně vymezen předmět, který má být chráněn užitným vzorem.

Žádost o zápis užitého vzoru do rejstříku

Žádost o zápis užitého vzoru do rejstříku se předkládá na formuláři Úřadu. Žádost musí být vyplněna úplně.

Popis technického řešení

Popis technického řešení musí zahrnovat v uvedeném sledu:

- Název technického řešení, tak jak je uveden v žádosti o zápis užitného vzoru do rejstříku. Název musí být stručný a přesný, neměl by obsahovat více než 10 slov.
- Oblast techniky, které se technické řešení týká.
- Charakteristiku dosavadního stavu techniky, pokud možno s uvedením materiálů, z nichž tento stav vyplývá. Jména, názvy konkrétních výrobců, firemní označení se v popisu neuvádějí.
- Vysvětlení podstaty technického řešení a jeho výhod, případně nevýhod proti dosavadnímu stavu techniky tak, aby byly odborníkům v oboru srozumitelné. Popis podstaty technického řešení musí obsahovat podrobnější vysvětlení všech nároků na ochranu. Pro vysvětlení podstaty technického řešení se musí používat stejných termínů jako v nárocích na ochranu.
- Objasnění výkresů, jsou-li přiloženy.
- Popis nejméně jednoho příkladu technického řešení. Počet a druh příkladů musí být volen tak, aby dostatečně zachycoval rozsah ochrany, který vyplývá z nároků na ochranu. Pokud přihláška užitného vzoru obsahuje výkresy, pak se v této části popisu uvedou u jednotlivých znaků technického řešení vztahové značky, jimiž jsou tyto znaky označeny na výkresech. Jako vztahových značek odkazujících se na výkres, se zpravidla používá arabských číslic, které se podtrhávají.
- Způsob průmyslové využitelnosti technického řešení, pokud toto nevyplývá již z předcházejících částí popisu.

Nároky na ochranu

Část přihlášky užitného vzoru obsahující nároky na ochranu se označí názvem „NÁROKY NA OCHRANU“. Nároky na ochranu jsou nejdůležitější částí přihlášky, užitného vzoru, která vymezuje rozsah ochrany. Předmět, pro který se požaduje ochrana, je uveden nejméně v jednom nároku udáním znaků technického řešení. Při splnění podmínky jednotnosti technického řešení může být v přihlášce užitného vzoru uvedeno více nezávislých nároků na ochranu. Každý nárok se vyjadřuje jedinou větou.

Výkresy

Požadavky na formální úpravu výkresů jsou specifikovány „Instrukcí předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví, kterou se stanoví jednotná forma a požadavky na přihlášky užitého vzoru“.

5. PRŮMYSLOVÉ VZORY

Ochrana průmyslových vzorů je v ČR upravena zákonem č. 207/2000 Sb o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů [11]. Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku nebo jeho částí, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů barev tvaru struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Jde tedy o vizuálně vnímatelnou vlastnost výrobku. Nejde tedy o technickou, konstrukční, funkční nebo materiálovou podstatu výrobku. Původcem průmyslového vzoru je ten, kdo průmyslový vzor vytvořil vlastní tvůrčí činností. Spolupůvodcem průmyslového vzoru je ten, kdo se podílel na tvůrčí činnosti, při níž byl průmyslový vzor vytvořen. Průmyslový vzor, který splňuje podmínky podle zákona [11] zapisuje Úřad průmyslového vlastnictví do rejstříku průmyslových vzorů. Úřad nezapíše průmyslový vzor, který je v rozporu se zásadami veřejného pořádku nebo s dobrými mravy.

5.1. Podmínky ochrany

Průmyslový vzor je způsobilý ochrany je-li nový a má-li individuální povahu. Průmyslový vzor aplikovaný ve výrobku, který představuje součástku složeného výrobku, se považuje za nový a mající individuální povahu, jestliže součástka zůstává i po začlenění do složeného výrobku při běžném užívání výrobku viditelná a jestliže viditelné znaky součástky splňují samy o sobě požadavek novosti a individuální povahy.

Novost užitého vzoru

Průmyslový vzor se považuje za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor. Průmyslové vzory se považují za shodné, jestliže se jejich znaky liší pouze nepodstatně.

Individuální povaha užitého vzoru

Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti. Při

posuzování individuální povahy průmyslového vzoru se přihlíží k míře volnosti, kterou měl při vývoji průmyslového vzoru jeho původce.

Zpřístupnění veřejnosti

Průmyslový vzor byl zpřístupněn veřejnosti, byl-li zveřejněn na základě zápisu do rejstříku, nebo vystaven, užíván v obchodě nebo jinak zveřejněn. Průmyslový vzor však není považován za zpřístupněný veřejnosti tehdy, pokud s ním byla seznámena třetí osoba pod výslovnou či předpokládanou podmínkou důvěrnosti. Za taková zpřístupnění se nepovažuje případ, když byl průmyslový vzor zpřístupněn původcem průmyslového vzoru nebo jeho právním nástupcem během 12 měsíců přede dnem podání přihlášky užitého vzoru.

5.2. Zaměstnanecký průmyslový vzor

Vytvoří-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolu vyplývajícího z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného vztahu (pracovního poměru), přechází právo průmyslový vzor na toho, kdo původci vytvoření průmyslového vzoru zadal (zadavatel), není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo na původcovství tím ale není dotčeno.

Původce, který vytvořil průmyslový vzor v pracovním poměru, je povinen zadavatele o této skutečnosti neprodleně písemně vyrozumět a předat mu podklady potřebné k posouzení průmyslového vzoru.

Neuplatní-li zadavatel ve lhůtě tří měsíců od vyrozumění vůči původci právo na průmyslový vzor, přechází toto právo zpět na původce. Zadavatel i původce jsou v této lhůtě povinni zachovat vůči třetím osobám o průmyslovém vzoru mlčenlivost. Zadavatel je povinen zachovat mlčenlivost o průmyslovém vzoru ještě po dobu 1 měsíce ode dne, kdy na původce přešlo právo na průmyslový vzor.

Původce, který vytvořil průmyslový vzor v pracovním poměru, na nějž zadavatel uplatnil právo na patent, má právo vůči zadavateli na přiměřenou odměnu. Při stanovení výše odměny se vychází z přínosu dosaženého užíváním průmyslového vzoru, nebo jiného uplatnění, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zaměstnavatele na vytvoření průmyslového vzoru a k rozsahu zadání původci. Dostane-li se již vyplacená odměna do zjevného nepoměru s přínosem

dosaženým pozdějším užíváním nebo jiným uplatněním průmyslového vzoru, má původce právo na dodatečné vypořádání.

Výše uvedená práva a povinnosti zůstávají po skončení pracovního poměru mezi původcem a zadavatelem.

5.3. Rozsah a účinky ochrany průmyslovým vzorem

Rozsahem ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru, tak jak je zapsán v rejstříku průmyslových vzorů s výjimkou znaků, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru. Do rozsahu ochrany vyplývající ze zápisu průmyslového vzoru spadá každý průmyslový vzor, který nevyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem. Při posuzování rozsahu ochrany musí být přihlédnuto k míře volnosti, kterou měl jeho původce při vývoji průmyslového vzoru.

Zápis průmyslového vzoru poskytuje jeho vlastníku výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám nebo na ně právo na průmyslový vzor převést. Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména výroba, nabízení, uvedení na trh, dovoz, vývoz nebo užívání výrobku, ve kterém je tento průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, nebo skladování takového výrobku k uvedeným účelům.

Práva ze zapsaného průmyslového vzoru platí ode dne podání přihlášky. Nebyli-li průmyslový vzor zveřejněn, jeho vlastník může uplatňovat práva ze zápisu vůči třetím osobám jen tehdy, není-li průmyslový vzor užíván v dobré víře.

Právo z průmyslového vzoru zapsaného v ČR je účinné pouze v ČR. U Úřadu může být podána rovněž přihláška průmyslového vzoru Společenství, [15].

5.4. Základní správní poplatky za ochranu v ČR

Za podání přihlášky průmyslového vzoru	1000,-Kč
pokud je přihlašovatelem výlučně původce(i)	500,-Kč
Za podání hromadné přihlášky	1000,-Kč
pokud je přihlašovatelem výlučně původce(i)	500,-Kč
za každý další průmyslový vzor	600,-Kč
za každý další průmyslový vzor pokud je přihlašovatelem výlučně původce(i)	300,-Kč
Podání žádosti o obnovu	
poprvé o 5 roků	3000,-Kč
podruhé o 5 roků	6000,-Kč
potřetí o 5 roků	9000,-Kč
počtvrté o 5 roků	12000,-Kč

5.5. Řízení o přihlášce průmyslového vzoru

O zápis průmyslového vzoru do rejstříku se žádá přihláškou průmyslového vzoru. Přihláška může obsahovat žádost o zápis jednoho průmyslového vzoru (jednoduchá přihláška) nebo zápis o více průmyslových vzorů (hromadná přihláška). S výjimkou průmyslových vzorů spočívajících ve zdobení se hromadná přihláška může týkat pouze průmyslových vzorů patřících do jedné třídy mezinárodního třídění průmyslových vzorů, [15].

Úřad podrobí podanou přihlášku užitého vzoru průzkumu v němž zjišťuje zda průmyslový vzor splňuje podmínky předepsané zákonem pro jejich zápis do rejstříku průmyslových vzorů. To je tzv. věcný průzkum. Vedle toho Úřad po podání přihlášky zjišťuje, zda má přihláška všechny potřebné formální náležitosti. Pokud přihláška nemá formální vady a její předmět nemá věcné vady, je průmyslový vzor zapsán do rejstříku a přihlašovateli je vydáno o zápisu

osvědčení. Současně se zápisem do rejstříku Úřad zveřejní zapsaný průmyslový vzor. Zápis průmyslového vzoru do rejstříku Úřad oznámí ve Věstníku.

5.6. Zpracování přihlášky průmyslového vzoru

Přihláška průmyslového vzoru musí obsahovat:

- Údaje o přihlašovatelci a původci průmyslového vzoru.
- Vyobrazení každého průmyslového vzoru o jehož zápis je v přihlášce žádáno, z něhož lze jednoznačně poznat podstatu průmyslového vzoru a které lze reprodukovat. Vyobrazení průmyslového vzoru je nejdůležitější přílohou přihlášky. Vyobrazení může mít formu fotografie nebo výkresu. Ten však nesmí být výkresem výrobním nebo konstrukčním, neboť má znázorňovat pouze vzhled výrobku.
- Název průmyslového vzoru.
- Určení výrobku, v němž je průmyslová vzor ztělesněn nebo aplikován, včetně jeho zatřídění podle mezinárodního třídění průmyslových vzorů.
- Přihláška dále může obsahovat popis, který vysvětluje vyobrazení.
- Hromadná přihláška musí obsahovat seznam průmyslových vzorů, o jejichž zápis se žádá.

6. OCHRANNÉ ZNÁMKY

Ochranné známky jsou jedním z nejrozšířenějších a nejpoužívanějších způsobů označování výrobků a služeb. V ČR je tato ochrana upravena zákonem č.441/2003 Sb, o ochranných známkách v platném znění [13] a vyhláškou č. 97/2004 Sb k provedení zákona o ochranných známkách, [14]. Ochranné známky pomáhají spotřebiteli, aby se snadněji orientoval v nabídce výrobků a služeb a vybral si zboží dle svého přání.

6.1. Pojem ochranné známky

Ochrannou známkou může být za podmínek stanovených zákonem jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Ochrannou známkou může být pouze označení, které lze graficky znázornit a které je schopno rozlišit výrobky nebo služby pro něž je chráněno od stejných výrobku nebo služeb na trhu, poskytovaných z jiných obchodních zdrojů. Ochranná známka nemůže proto existovat sama o sobě, ale vždy jen ve spojení s konkrétními výrobky, které označuje, nebo s konkrétními službami, které jsou pod touto známkou poskytovány.

6.2. Účinky a užívání ochranné známky

Vlastník ochranné známky má výlučné právo užívat ochrannou známku ve spojení s výrobky nebo službami, pro něž je chráněna. Své právo prokazuje vlastník zapsané ochranné známky výpisem z rejstříku, případně osvědčením o zápisu. V obchodním styku nikdo nesmí bez souhlasu vlastníka ochrannou známku užívat. Ochranná známka může být předmětem zástavního práva, předmětem výkonu rozhodnutí či exekuce a může být zahrnuta do majetkové podstaty podle zvláštního právního předpisu. Právo užívat ochrannou známku může být poskytnuto na základě licenční smlouvy pro všechny výrobky nebo služby, pro které byla ochranná známka zapsána.

6.3. Přihláška, doba platnosti a obnova zápisu ochranné známky

O zápis ochranné známky do rejstříku se žádá přihláškou podanou u Úřadu, osobně, poštou nebo elektronicky (pokud je opatřena zaručeným elektronickým podpisem). Každá přihláška se může týkat jen jedné ochranné známky.

Přihláška musí obsahovat:

- název a sídlo firmy nebo jméno a bydliště přihlašovatele,
- znění nebo vyobrazení přihlašované ochranné známky,
- seznam výrobků nebo služeb, pro něž má být ochranná známka zapsána (výrobky nebo služby musí být seřazeny a zatříděny podle tříd mezinárodního třídění výrobků a služeb),
- podpis přihlašovatele nebo jeho zástupce.

Podanou přihlášku Úřad podrobí formálnímu a věcnému průzkumu. Ve věcném průzkumu se zjišťuje, zda přihlašovaná známka není ze zákona vyloučena ze zápisu do rejstříku. Obsahuje-li přihláška ochranné známky všechny potřebné náležitosti, zveřejní úřad přihlášku ve věstníku a po dobu 3 měsíců ode dne zveřejnění mohou oprávněné osoby proti zápisu této přihlášky podat námitky v tzv. námitkovém řízení. Okruh osob oprávněných k podání námitek je stanoven zákonem. Pokud není podána žádná námitka v zákonné lhůtě, Úřad ochrannou známku zaregistruje, i když je třeba zaměnitelná s jinou ochrannou známkou nebo obchodním jménem. Lhůta pro podání námitek je neprodloužitelná. Zápis ochranné známky úřad písemně oznámí majiteli, který si může vyžádat osvědčení o zápisu. Ochranné známky je možné také registrovat v zahraničí.

Délka platnosti zapsané ochranné známky je 10 let od data přihlášení ochranné známky a lze ji neomezeně prodlužovat obnovou zápisu vždy na dalších 10 let. Není-li žádost o obnovu zápisu podána, ochranná známka zaniká.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] RÁB L.: Studie „Přehled základních právních předpisů upravujících právo duševního vlastnictví, 2005.
- [2] JANSÁ V.: Přednáška Ochrana průmyslového vlastnictví, 2007.
- [3] Realizace práv průmyslového vlastnictví na Univerzitě Palackého v Olomouci, Směrnice rektora UP B3-09/1-SR, 2009.
- [4] MÍŠEK V.: Ochrana počítačových programů a databází podle zákona č. 121/2000 Sb, přednáška, 2000.
- [5] Technická řešení a jejich právní ochrana, publikace Úřadu průmyslového vlastnictví Praha.
- [6] Průmyslové vzory a jejich právní ochrana, publikace Úřadu průmyslového vlastnictví Praha.
- [7] Ochranné známky a jejich právní ochrana, publikace Úřadu průmyslového vlastnictví Praha.
- [8] Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích.
- [9] Vyhláška č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů.
- [10] Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.
- [11] Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.
- [12] Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků.
- [13] Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách.
- [14] Vyhláška č. 97/2004 Sb., k provedení zákona o ochranných známkách.
- [15] Nařízení Rady (ES) č./2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství.

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií
CZ.1.07/2.3.00/09.0031

Ústav automatizace a měřicí techniky
VUT v Brně
Kolejní 2906/4
612 00 Brno
Česká Republika

<http://www.crr.vutbr.cz>

info@crr.vutbr.cz